

הלכות קריאת שמע סימן סג סד

אם קרא ולא כוון לבו (יב) בפסוק ראשון (ג) לא יצא ידי חובתו (יד) *והזכור (ט) וקורא, *ואפילו למאן דאמר מצות אינן צריכות כוונה (טו) מודה הכא: ה' אם היה יושן, מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא ער ממש. מכאן ואילך אין מצערים אותו כדי שיקרא והוא ער ממש, *שאף-על-פי שהוא קורא (ו) (ז) מתמננם וצא: הגה רד"ק וד"ק שתיי ושכור ע"ן לקמן סימן צט סעיף א: ו' *הקורא קריאת שמע (יז) *לא (י) *ימנו בעיניו ולא יקרין בשפתיו ולא יראה באצבעותיו (יח) בפרשה (ט) ראשונה, שהוא עקר קבלת על מלכות שמים, למפני שגורא קורא עראי, וכתוב 'ודברת בם' ודרשינן עשה אותם קבע: ז' *היה עוסק במלאכה ורצה לקרות קריאת שמע, יתבטל ממלאכתו (יט) עד שיקרא פרשה ראשונה, כדי שלא יהא קורא עראי: ח' *האמנין וכן פעל הבית שהיו עושים מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין קריאת שמע במקומם ואינם צריכים לירד: ט' *הפתח אף-על-פי שמשאו (כ) על פתח קורא קריאת שמע, אבל לא יתחיל בשעה שטוען ולא בשעה שפורק מפני שאין לבו מושב:

סד דין הטועה בקריאת שמע, ובו ד' סעיפים:

א' *קרא למפרע (א) לא יצא. *במה דברים אמורים, בסדר (ב) הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה לתברתה *אף-

באר היטב

ראשון בכונה לאחר שסיים ק"ש צריך לחזור לראש, מ"א ועין במ"א סי' סד ס"ק א: (1) מתמננם וצא. וה"ה אנס אחר. עין בספר מנחת-כהן ובפר"ח סימן סו ובמ"א סי' זה אי ק"ש דאורייתא הוי רק פסוק ראשון או פרשה ראשונה ושניה או ג' פרשיות ע"ש, ועין בהפסיק"ט בספר קריית-ספר: (2) ימנו. משמע קצת ביומא די ת דאפלו דלצרף מצוה אסור לרמו, מ"א: (3) ראשונה. והרמב"ם לא כתב בפרשה ראשונה, דגם בפרשה שניה איכא אסורא אלא דלא הוי מגנה אלא בפ' ראשונה, כפי' משנה, הר"ם, מ"א. ונראה לי דלצרף מצוה מתר לרמו בפרשה שניה אף להתרמב"ם, דאליכ קשה על רב היאך היה מחויי בידה בן קבוטל

משנה ברורה

פסוק ראשון הוא, (ג) ויש מחמירין עד "על לבבך"¹¹⁸, ומשם והלאה (יד) מתר לקרותה בהליכה או בעמידה: **ד (יב) בפסוק ראשון.** עין סעיף-קטן יא דהוא הדין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", (טו) ואם לא כוון בו, גס-כן צריך לחזור ולקרות בכונה¹¹⁴: (יג) לא יצא. אפלו (טו) אם קדם שהתחיל לקרות נתפס לקום בהקריאה המצוות-עשה דקריאת שמע, מכל מקום כל שבאמצע פנה לבו לדברים אחרים¹¹⁵ הרי לא קבל עליו מלכות שמים בהסקמת הלב¹¹⁶: (יד) והזכור וקורא¹¹⁷. (יז) בלחש, שלא יהיה נראה כמקבל שתי פרשיות חס ושלום, ועין לעיל בסימן סא במשנה ברורה סעיף-קטן כב. ואפלו (יח) אם כבר קרא כל פרשת "שמע - והיה אם שמע" ואחר-כך נזכר שלא קרא ראשון בכונה, צריך לחזור ולקרות קל ופרשה "שמע", דאם לא יקרא רק הפסוק ראשון הוי קורא למפרע דאינו יוצא, גדלקמן בסימן סד. ואם נזכר באמצע פרשת "והיה אם שמע", יזמר עד "ויאמר" ויתחיל ויקרא "שמע" עד "והיה אם שמע" ויתחיל לפרשת "ויאמר"¹¹⁸: (טו) מודה הכא. דאף-על-פי שאין מתפסן לצאת בזה ידי המצוה, על-כל-פנים צריך פגנת הלב בכל פסוק ראשון, כדי שיקבל עליו על מלכות שמים: **ה (טז) מתמננם¹²⁰.** והוא הדין (כ) אנס אחר המבטל פגנתו, יצא דהרי על-כל-פנים קרא פלה, אבל אם נשתמע בשנה ולא קרא, לא יצא¹²¹, דהרי על-כל-פנים צריך לקרותה פלה. ונע (כא) דיש שלש דעות בין הפוסקים: יש אומרים דרק פסוק ראשון בלבד הוא מן התורה, ויש אומרים דגם השניה הוא מן התורה¹²²; ופרשה ציצית לכלי עלמא הוא מן התורה, כדי להזכיר וציאת מצרים, ותקנו להזכיר בזמן קריאת שמע. ועין לקמן בסימן סו במשנה ברורה ובשערי-תשובה שם: **ו' (יז) לא ירמו¹²³.** ואפלו לרבר (כז) מצוה אסור לרמו¹²⁴, וכל-שכן שאסור לשאף (כג) טבאק בקריאת שמע¹²⁵: (יח) **בפרשה ראשונה.** ויש מחמירין (כז) גם בפרשה שניה; אף לרבר-מצוה לכלי עלמא מתר לרמו בפרשה שניה¹²⁶, אבל (כה) להפסיק להדיא. ועין לקמן בסימן סו: **ז' (יט) עד שיקרא וכו'.** משמע דמכאן והלאה מתר אפלו בברכות קריאת שמע, וכן מבאר בהדיא בסימן סו בבית-יוסף בדבור המתחיל ומ"ש רק אם ארנו וכו', עין שם, ועין לקמן בסימן קצא בט"ו סעיף-קטן א, וצריך עיון גדולה¹²⁸: **ט' (כ) על פתחו.** ואפלו (כו) אם המשא הוא של ד' קבין, דלגבי תפלה אסור לקמן בסימן צו סעיף ה, לגבי קריאת שמע מתר¹²⁹: **א (א) לא יצא.** שגאמר "והיו הדברים האלה" וגו', בהיותן זהו; ואף פרשת "ויאמר", כשתקנו רבנן לאמרה משום מצות זכירת וציאת מצרים, גס-כן כעין זה תקנוה: **(ב) הפסוקים.** וכל-שכן אם טרס את התבות [פמ"ג]:

שער הציון

(ג) ב"ח: (ד) ט"ו ומגן-אברהם, ולא כפ"ח: (ו) פרי-מגדים: (ז) מוכח מבית-יוסף בשם הרשב"א: (ח) אחרונים: (י) מגן-אברהם: (יב) דרך-החיים: (כ) מגן-אברהם: (כא) פרי-מגדים ע"ש: (כב) מגן-אברהם: (כג) חיי-אדם: (כד) מגן-אברהם בשם הפס"מ משנה: (כז) בן מנחם ביומא י"ט ע"ב: (כח) הגר"א:

ח השק"א שם
ט ש"י בן פשו
הרא"ש ורבונו יונה
ושכן כתב רב האי
כ יומא י"ט ל הרי"ף
כפרק ב דברכות
מ שם בגמרא ט"ו
נ שם ס וירושלמי
ה"ע א

א ברכות ט"ו ב ר"ם
פרק ב מהלכות
קריאת שמע

פסוק ראשון בלחוד לא אמרנו רוכב במהלך דמי ע"ש. עוד למד בה"ח מהרמב"ם והשאר קורא ושהוא מהלך דקמ"ל דאסור לעמד קל הפרשה דנראה כעושה כב"ש, וט"ו חולק עליו וכתב דליכא קפידא אלא ביושב ועומד משא"כ במהלך ועומד דקנה ב"ה גמי מודה דשפיר עבד, וכ"כ המ"א דאין אסור במי שעומד קל הפרשה, ושטות ובשכמל"ו בכלל פסוק ראשון הוא, לביש, והפ"ח כתב דצריך לעמד עד על לבבו, ועין לעיל סימן נח סעיף ג: (5) וקורא. ר"ל בלחש כמש"ל סי' סא ס"ק ט, או מתפסן אינה זמן ואח"כ חוזר וקורא, ולא משתקן אותו אא"כ קורא ב"פ רצופים, עין ט"ו. ואם נזכר שלא קרא פסוק

באר הגולה

ולשכב מצט על צדו וקרא אם אינם יכולים על צדו ממש: * וחזרו וקורא. עין פרי-מגדים דמסתפק אם הוא מדאורייתא או מדרבנן¹¹⁹: * שאף-על-פי שהוא קורא וכו'. עין במשנה ברורה. ואם נזכר משנה ואינו יודע באיזה מקום הוא עומד, עין לקמן בסימן סד סעיף ב ומשנה ברורה שם: * לא ירמו. עין במשנה ברורה ויש מחמירין גם בפרשה שניה, ומכל מקום נראה לי דיש להקל בפרשה שניה למי שרגיל הרבה בשאיפת טבאק ואי אפשר לו לכוון מחמת זה, עין לקמן בסימן קד בשערי-תשובה סעיף-קטן¹²⁷:

* **במה דברים אמורים בסדר הפסוקים.** אם קרא פסוק "והיו הדברים" וגו' קדם "ואתבת" יחזר ויקרא רק פסוק "והיו הדברים" ולא "ואתבת", אף דבנת הקריאה קרא אחר "והיו הדברים", מכל מקום עכשו הוא כסדרן. ונראה מיומא דף ס במשנה: הקדים דם השעיר לזם הפר וכו', עין שם. ולפי זה אם נאמר בפסוק ראשון בלבד הוא מדאורייתא, לא יציר המעוט ד"והיו" רק אם שנה התבות של "שמע" למפרע, דאם יקרא הפסוק "שמע" לבסוף בודאי יצא. ואין לדחוק דהכא גרע, כיון דבעת הקריאה היתה נקראת בהפוך הפרשה ועתה אינו מתקנה, הנה אינו דאדרבה מסתברא דהוא ערף, דלא גרע מאם לא קרא שאר הפסוקים כלל: * אף-על-פי שאינו יוצא וכו'. עין בבאור הגר"א בסעיף ב שקבת בהלכותה מוכח מהתוספתא דלא בהרמב"ם, ורוצה לומר דמדרבנן לא יצא בכל גווי, וכן בהפרי-מגדים במשכבות-זהב מפקפק בזה דאימא דמדרבנן לא יצא. ונע דהפרי-מגדים הויה כצריך עיון בעקר הדין, למה בכתיבת הפרשיות פסק השלחן-ערוב ביהודה דעה בסימן רפח וגם הרמב"ם גופא דפסול שלא כסדרן, אף דשם גס-כן אין הפרשיות סמוכות זה אחר

הלכות קריאת שמע סימן סד

ביאורים ומוספים

סימן סד

דין הטוּעָה בקריאת שמע

[משנ"ב ס"ק ד]

ובסימן סה יתבאר דבר זה במשנה ברורה בענין השם יתברך, ענין שם בפעולת קולו.⁽¹⁾

(1) שם כתב שאפילו כשסח במזיד ועשה איסור בזה, מ"מ לא יחזור לראש אם לא שהה כדי לגמור את כולה, והוסיף, שכיון שיש אומרים שצריך לחזור לראש, לכן נכון שבקריאת שמע יחזור לראש.

[משנ"ב ס"ק ה]

ואם דלג תכה אצתה.⁽²⁾

(2) וכן אם דילג אות אחת, כתב לעיל (סי' סב ס"ק א) שלא יצא ידו חובה, וכן כתב השו"ע הרב (ס"ב), ויחזור לראש הפסוק.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואפילו למאן דאמר פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה דְרַבְּנָן, דְּכִינּוּן דְּעִסוּק בְּקִרְיַת שְׁמַע צְרִיךְ לְתַקֵּן הַכֹּל.⁽³⁾

(3) והוסיף בביה"ל לקמן (סי' תכב ס"ו ד"ה למקום), שכיון שכבר עסוק בקריאת הפרשה הראשונה שהוא מחוייב בה מן התורה, יתקן גם בפרשה השנייה ויחזור מתחילת הפרשה אם אינו יודע היכן טעה בה.

וכן לענין מי שמסתפק אם קרא קריאת שמע, כתב לקמן (סי' סו ס"ק ד) שיחזור לקרוא אף את הפרשה השנייה, שאף על פי שאין חיובה אלא מדרבנן, מ"מ יש לחזור ולקוראה שנית. וביאר שם שכך היא תקנת חז"ל, שכל פעם שחייבים לקוראה, יש לקוראה כעיקר התקנה. והוסיף, שאף אם ברור לו שקרא את הפרשה הראשונה והספק שלו הוא רק על הפרשה השנייה, מ"מ יש לו לחזור ולקוראה, כיון שמעיקרא כך תיקנו שיחזור.

[משנ"ב שם]

אם זוכר שְׁאָמַר "שמע" בקוּנָה וְגַם "ברוך" שם כבוד מלכותו לעולם ועד" חזרו ל"ואתבתה".⁽⁴⁾

(4) שאם לא כיוון ב'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' צריך לחזור ולקורא בכוונה, וכמו שכתב לעיל (סי' סג ס"ק יב). ובביה"ל לעיל (סי' סא ס"ג ד"ה אחר) מסיק שכל מה שחזור לומר 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בכוונה כשלא כיוון בו מתחילה, הוא דוקא אם עדיין לא אמר 'ואתבת', אבל אם דילג ולא אמר כלל 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' והתחיל 'ואתבת' אינו חוזר, אלא אומרו במקום שזכר. והוסיף, שיתכן שגם בזה אינו מחוייב מצד הדין. וראה מה שכתבנו לעיל סי' סג שם.

[משנ"ב שם]

ויקראנה בלחש או ימתין מעט, שלא יקאה קורא "שמע שמע".⁽⁵⁾

(5) וגם כשקורא את כל הפרשה כולה, כתב לעיל (סי' סא ס"ק כה) שאסור לקוראה פעמיים, חוץ מבקריאת שמע שעל מיתו. ואם אין אנשים ששומעים אותו, כתב לעיל (שם ס"ק כב) שיותר אפילו בקול רם.

[משנ"ב ס"ק יא]

אבל אם הוא קורא עם הצבור וְרוֹאֵה שֶׁהַשְּׁלִיחַ-צְבוּר עוֹמֵד בְּ"ויכתבתם" שְׁבַפְרָשָׁה רִאשׁוֹנָה או סְמוּךְ לוֹ, יְחַזֵּר לְ"ויכתבתם" שְׁבַרִאשׁוֹנָה, דְּמוֹכָחָא מִלְתָּא שְׁטַעָה.⁽⁶⁾

(6) וכשהוא קורא לאט יותר מאחרים, כתב הכף החיים (סי' יב) שודאי שחזור לתחילת פרשה שניה אפילו כשהציבור קוראים 'למען ירבו', כי אין עבורו ראייה מקצב הקריאה של הציבור, כיון שהוא שונה משלו.

וכן באופן שהרגילות בציבור שזה מאחר וזה מקדים, כתב בנימוקי אורח חיים (ס"ד) שאין מכך שום ראייה ממה שהציבור אוחזים בפרשה שניה.

הלכות קריאת שמע סימן סד

צח באר הגולה

ג שם בקמרא
ד ה"ר ש"ש בשם
התוספתא ורובנו יונה
והוספות ה' שם
בבבבב ט"ו ו' שם
ז שם

על-פי שאינו רשאי יצא, לפי (ג) שאינה סמוכה לה בתורה: ב' יקרא פְּרָשָׁה (ד) וְטָעָה (ה) כה, י'אם יודע היכן טעה, כגון שקרא בלא אלא שדלג (ה) (ג) פסוק אחד באמצע, חוזר לראש אותו הפסוק (ו) וגומר הפְּרָשָׁה, י'אם אינו יודע היכן טעה, חוזר (ו) לראש (ג) הפְּרָשָׁה: ג' יטעה בין פְּרָשָׁה לפְּרָשָׁה, שהוא יודע שסיים פְּרָשָׁה (ח) ואינו יודע אם ראשונה אם שנייה, חוזר לפְּרָשָׁה ראשונה ויתחיל יְהִיֶה אִם שָׁמַע: ד' י'היה (ט) עומד (ז) (ז) ב'יובתבתם' ואינו יודע אם ב'יובתבתם' שבפְּרָשָׁה ראשונה אם ב'יובתבתם' שבפְּרָשָׁה שנייה, חוזר ל'יובתבתם' שבראשונה. והני מלי שלא התחיל ל'מען ירבו ימיכם', אָבָל (י) אם התחיל ל'מען ירבו (י) ימיכם' (יא) אין צריך לחזור, וירבה נקט ואתא:

שערי תשובה

[7] **בובתבתם.** עב"ט. וענין בש"ע כשם מאמר-מקרי דקורא והצבור עומד בובתבתם השניה מלפניו או מאחוריו, יאמר יובתבתם שבשניה, וכן לא ידע יאמר אם התחיל למען ירבו והצבור עומד בובתבתם הראשונה, דמובחא מלתא ששעה ולא סרבה נקט ואול ע"ש:

א' לא דוקא פסוק א' אלא אפלו תבה א' נמי חוזר לשם, כ"כ הרא"ש: (ג) הפְּרָשָׁה. פי' אם יודע אם אמר שמע בכונה חוזר לזאתה, ואם אינו יודע אם אמר שמע בכונה פשיטא דחוזר לראש, ב"ח ומ"א. וט"ו קטב נראה פשוט דאם ארע לו בן בפְּרָשָׁה ראשונה דאינו חוזר ומתחיל שמע ישראל, דהא לחד פרוש הו' אסור באומר הפְּרָשָׁה וכפלה, אלא מתחיל וזאתה עכ"ל. נראה לי דארי ג"כ ביודע שקרא פסוק ראשון, דאם אינו יודע אפלו פסוק ראשון איכ אפלו אם תמצ' לומר דקרא פסוק ראשון בודאי שלא בכונה קרא אותו וצריך לחזור מפסוק ראשון ואילך, דאם לא ידע הו' לה קראה למפרע, ומאי איכא דאינו יודע היכן טעה, אפלו יודע מקום מכל מקום בין שלא קרא פסוק ראשון בכונה צריך הוא לחזור ומתחיל שמע ואילך, אלא על-כרחי מירי דבפסוק ראשון היה מכוון ואח"כ קרא שלא בכונה וטעה ואינו יודע היכן טעה, חוזר לזאתה. והו' כונת ט"ו וכמ"ש במ"א. והמתחבר ד"דמהו הכין דה"טו' הוא מתנגד עם הב"ח חמיו בזה ע"ש ולא דק: (7) **בובתבתם.** והא דלא קאמר בובתבתם, משום דיש הפרש ודוקשתם הראשון הוא בקמ"ץ שהוא ל' יחיד והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים, ענין תוס' י"ט. וט"ו כ' השמע דובתבתם הוא סוף הפְּרָשָׁה ויכל לטעות, ענין שם: (8) **ימיכם.** וכ"ש באמצע הפְּרָשָׁה, חזקה

באר היטב

בפְּרָשָׁה שנייה כמסקנן בימא דף ט' מאחר דאיכא עכ"פ אסורא, אלא ודאי דלדבר מצוה שרי וק"ל. ועפ"י לא מקשה מידי המתבר ד"דמהו על הרמב"ם ודו"ק:

(6) **כה.** דוקא טעה, אבל במודי או במתפנן חוזר לראש, פ"ח: (3) **פסוק א'.** לא דוקא פסוק א' אלא אפלו תבה א' נמי חוזר לשם, כ"כ הרא"ש: (ג) הפְּרָשָׁה. פי' אם יודע אם אמר שמע בכונה חוזר לזאתה, ואם אינו יודע אם אמר שמע בכונה פשיטא דחוזר לראש, ב"ח ומ"א. וט"ו קטב נראה פשוט דאם ארע לו בן בפְּרָשָׁה ראשונה דאינו חוזר ומתחיל שמע ישראל, דהא לחד פרוש הו' אסור באומר הפְּרָשָׁה וכפלה, אלא מתחיל וזאתה עכ"ל. נראה לי דארי ג"כ ביודע שקרא פסוק ראשון, דאם אינו יודע אפלו פסוק ראשון איכ אפלו אם תמצ' לומר דקרא פסוק ראשון בודאי שלא בכונה קרא אותו וצריך לחזור מפסוק ראשון ואילך, דאם לא ידע הו' לה קראה למפרע, ומאי איכא דאינו יודע היכן טעה, אפלו יודע מקום מכל מקום בין שלא קרא פסוק ראשון בכונה צריך הוא לחזור ומתחיל שמע ואילך, אלא על-כרחי מירי דבפסוק ראשון היה מכוון ואח"כ קרא שלא בכונה וטעה ואינו יודע היכן טעה, חוזר לזאתה. והו' כונת ט"ו וכמ"ש במ"א. והמתחבר ד"דמהו הכין דה"טו' הוא מתנגד עם הב"ח חמיו בזה ע"ש ולא דק: (7) **בובתבתם.** והא דלא קאמר בובתבתם, משום דיש הפרש ודוקשתם הראשון הוא בקמ"ץ שהוא ל' יחיד והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים, ענין תוס' י"ט. וט"ו כ' השמע דובתבתם הוא סוף הפְּרָשָׁה ויכל לטעות, ענין שם: (8) **ימיכם.** וכ"ש באמצע הפְּרָשָׁה, חזקה

באר הלקה

זה, והכא יצא? וכעין זה הקשה גס"פ ה"טו' ביו"ד דעה בסימן רפח. ונראה לי בפשיטות ל'שב, דהו' כונת הנ"ר שכתב על מה שכתב הרמב"ם שאינו סמוכות בתורה, רוצה לומר, שאינו אלא תקנת חכמים, והפניה הוא דבדאי כיון דבתורה נכתב ויהיה אם שמע" בפרשת עקב אחר "שמע" שבפרשת ואתחנן, אם יכתב ויהיה אם שמע" קדם מקרי שלא כהנהגה, ולכן שם פסול, מה שאין כן בענינון הוא רק תקנת חז"ל. והשעם נראה לי פשוט, דשם כיון דארבע פְּרָשִׁיט שבפסולין וב' פְּרָשִׁיט שבמזוזה מעכות זו את זו, ודאימת מנחות כ"ז בפ"ג, אם יכ"פ א"י חסר פסוק אחד או פְּרָשָׁה אחת הרי הוא כאלו לא כתב כלל, ולכן אמרין דמה שגולתה לנו התורה דבעינן כסדרן, כדאימת במכילתא, ומסתמא השעם גס"פ משום "והיו לטעפת בין עיניך", הפניה הוא על כל הו' פְּרָשִׁיט בחד, שפלה ונחשבת רק בפְּרָשָׁה אחת ומחלקת רק בפסוקים, מה שאין כן בענינון, אם לא קרא רק פְּרָשָׁה ראשונה, בודאי יש לו על-כ"ל פנים מצוה דקבלת על מלכות שמים אף אם לא קרא השניה של קבלת על המצות, אף אם נאמר דשמי"ן דאורייתא, אין מעכבין זו את זו, שהרי בכל אחת כתוב צווי בפני עצמה, וכל פְּרָשָׁה ופְּרָשָׁה מודה על ענין מיוחד בפני עצמו, לכן אמרין דכונת הכתוב "והיו" הוא רק על הפסוקים שבכל פְּרָשָׁה; וכל זה אפלו אם שמי"ן דאורייתא, וכל-שכן אם נאמר דפְּרָשָׁה אחת מן התורה, בודאי לא קאי "והיו" רק על הפסוקים שבפְּרָשָׁה זו, ומכל מקום מדוברין בודאי לא יצא אפלו אם שנה הפסוקים בפְּרָשָׁה שניה ושלשית:

משנה ברורה

(ג) **שאינה סמוכה וכו'.** רוצה לומר, שאינו (6) אלא תקנת חכמים שהם סדרום כף, כמו שאמרו: למה קדמה "שמע" ל"ויהיה אם שמע"? כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה ואחר-כך יקבל עליו על מצות וכו': ב' (ד) **וטעה כה.** כתב הפרי חדש: דוקא טעה, אָבָל בהזיד ובמתפנן חוזר לראש, כמו לענין תפלה לקמן בסימן קיד סעיף ז. והמגן-אברהם לקמן בסימן קד סעיף-קט"ו ו מסתפק בזה, ענין שם, ובסימן סה יתבאר דבר זה במשנה ברורה בענין השם יתברך, ענין שם סעיף-קט"ו (1) ובבאר הלקה: (ה) **פסוק אחד.** ואם דלג תבה אחת, (3) יש אומרים שבהו די שיחזר לאותו התבה ויגמר, אם הוא במקום שמתחיל ענין בפני עצמו, כגון שדלג מפסוק "ושנתם" תבת "ודברת"; אָבָל בספר אליהו רבה הקריע מפמה ראשונים דצריך לחזור לעולם לראש אותו הפסוק: (ו) **וגומר הפְּרָשָׁה.** דאם יאמר רק אותו הפסוק, הו' לה קריאה למפרע. ואפלו אם לא נזכר שדלג הפסוק מפְּרָשָׁה ראשונה רק עד אחר שאמר גם פְּרָשָׁה שאחריה, אפלו הכי (ג) די במה שיאמר מן הדלוג עד סוף הפְּרָשָׁה ראשונה, וסדר הפְּרָשִׁיט אין מעכב: (ז) **לראש הפְּרָשָׁה.**

מחמת ספק, אפלו היה זה בפְּרָשָׁה שנייה, ואפלו למאן דאמר פְּרָשָׁה שנייה דרבנן, (7) דכיון דעסוק בקריאת שמע צריך לתקן הכלל⁶⁸. ואם היה זה בפְּרָשָׁה ראשונה, תלוי בזה: אם זוכר שאמר "שמע" בכונה וגם (8) "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", חוזר ל"ואתבת"⁶⁹, ואם אינו זוכר שאמר "שמע" בכונה, בלאו הכי (ו) חוזר לראש, כי כיון שלא קראה בכונה הו' כלא קרא כלל את הפסוק "שמע", וממילא צריך לקרות כל זה הפְּרָשָׁה שלא יהיה הקריאה למפרע. (1) **ויקראנה בלחש או ימתין מעט,** שלא יראה בקורא "שמע שמע"⁶⁵: ג' (ח) **ואינו יודע.** ומירי (ח) שאינו זוכר כלל שום תבה שאמר מפְּרָשָׁה שנייה, וגם מירי שעדין לא התחיל תבת "ויאמר", דאם אחר שהתחיל "ויאמר" עלה לו הספק על לבו, (ט) תלין דמסתמא אמר גם פְּרָשָׁה שנייה כפי הרגלו: ד' (ט) **עומד ב'יובתבתם'.** והא דלא אמר ב'יובתבתם", משום דיש הפרש, ד"יובתבתם" הראשון הוא בקמ"ץ שהוא לשון יחיד, והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים. וט"ו כתב עוד טעם, שאין צריך לטעות באמצעה, דייכל להרגיש לפי הזמן שהתחיל לקרות, אָבָל כשהוא עומד בסוף, שיש כאן קצת זמן ארוך, שפיר יוכל לפעמים לטעות דשמא סים הפְּרָשָׁה שנייה: (י) **אם התחיל.** רוצה לומר, ונסתפק לו אחר-כך פן אמר ה"למען ירבו" אחר "ובתבתם" שבפְּרָשָׁה ראשונה, אפלו הכי אין צריך לחזור, דמסתמא אמר כפי הרגלו לומר "למען ירבו" אחר "ובתבתם" שבשניה; ומכל-שכן אם מצא עצמו בתבה אחרת באמצע הפְּרָשָׁה, חזקה שאמר כל מה שלמעלה מזה ולא דלג פסוק או תבה [אחרונים]: (יא) **אין צריך לחזור.** כל זה כשקורא ביחיד, אָבָל (י) אם הוא קורא עם הצבור ורואה שהשליח-צבור עומד ב'יובתבתם" שבפְּרָשָׁה ראשונה או סמוך לו, יחזור ל"ובתבתם" שבראשונה, דמובחא מלתא ששעה⁶⁶ ולא נקט סרבה ואולי; וכן לא ידע גיטא, אם עומד ב'יובתבתם", דפסק בשלחן-ערוך דחזור ל"ובתבתם" הראשון, אם רואה שהשליח-צבור והצבור עומדים ב'יובתבתם" שבשניה או סמוך לו מלפניו או מלאחרי, יאמר גס"פ אחר-כך הפסוק

שער היזיון

(6) הנ"ר, וענין בבאר הלקה: (3) לכוש ופס"מ משנה. ומה שכתבתי אם הוא וכו', כן משמע בכס"פ-משנה מובא לקמן בסימן סו מגן-אברהם סעיף-קט"ו ג: (2) כן משמע מהג"ר בסימן זה וכן מדרך-החיים, והוא פשוט, דלא כפריימקדים שמתפק בזה: (7) פרי חדש ופריימקדים: (8) מוכח מפריימקדים: (1) בית-יוסף ולחם-חמדות ומגן-אברהם ואלהי רבה ודרך-החיים, דלא פלבוש וט"ו: (1) פריימקדים: (2) מ"ב"ח: (3) מפרישה ואלהי רבה ודרך-החיים: (1) מאמר-מקרי הובא בשערי-תשובה:

הלכות קריאת שמע סימן סה

סד הנכנס לבית-הכנסת ומצא צבור קוראין קריאת שמע, או שהפסיק בשעת הקריאה, וכו' ג' סעיפים:

א * קראת סרוגין, דהינו שהתחיל לקרות והפסיק, בין בשתיקה (א) * בין בדבור, ויחזור ויגמרה, אפלו (ב) שקה כדי לגמור את פלה יצא, אפלו היה ההפסק מחמת אנס: הגה (ב) ויש אומרים דאם היה (ג) אנוס והפסיק (ג) כדי לגמור את פלה (ד) * חוזר

באר היטב

(ב) שקה. ולכתחלה אסור להפסיק לשהות אפלו בכרכות ק"ש, וע"ל ר"ס נ"ג, מיהו לענות קדיש וקדשה מתר לשהות אפלו כדי לגמור פלה ע' ס"ו סעיף ט מ"א: (ג) אנוס. משמע דאפלו באנוס לסטים או אנס חוזר לראש וכ"כ בהשוכח מת"רם מיני"ץ ס" פה. אבל הב"ח כ' וקצא פקדתיש או המקום אינו ראוי לקרות בו הוי אנס אבל באנוס אחר א"צ לחזור לראש. וכו' המ"א וני"ל דבתפלה אם שקה כדי לגמור

שאמר כל מה שלמעלה ממנו, ב"י רשב"א. כ' הרמב"ם ספ"א מק"ש כללו של דבר, כל המשנה מוטבע ששבעו חכמים בכרכות ה"ו טועה וחוזר וימרוך במטבע. וכ' הכ"מ פ"א מברכות וקצא אם פתח בכרכה במקום שלא תהנו לפתח או חתם במקום שאמר שלא לחתם, אבל אם שנה נקטס הכרכה ולא אמר אותו ל' משם אלא שאמר נסח אחר בענין הכרכה יצא ע"ש וצ"ח ס"י ג"ט:

באר הלכה

למען ירבו, דהא מסתמא הוא קרא גס-כן השניה כמוחם, ורגלים לדבר איכא. ודין אם שנה באיזה ברכה מכפי מה ששבעו לה חכמים, שכתב המגן אברהם בשם הרמב"ם, יבאר אם ירצה השם בסימן סח במשנה ברוכה, עין שם:

א (א) בין בדבור. אפלו אם שח (ב) במזיד, אף דעשה אסור בזה, אף על-פי-כן אין צריך לחזור רק למקום שפסק, ואפלו שפסק באמצע ברכה. והוא הדין כששח באמצע הלל ומגלה ובכרפת המזון או שאר ברכה ארבה. ודוקא כשהוא אומרן בעצמו, דאם שומע מאחר שמוציאו והוא שח בינתים, ממילא אינו שומע ואיך יצא בזה. ויבאר א"י"ה להלן בכל אחד (ג) במקומו, עין שם. ועין בבאור הלכה שכתבנו דבקריאת שמע נכון שיחזור הפרשיות עוד הפעם כששח במזיד, כי יש אומרים דצריך לחזור לראש: (ב) ויש אומרים דאם וכד'. טעמם, דבשלמא אם לא היה אנוס, שאם היה רוצה היה יכול לקרות, לא הוי השתיקה ואפלו הדבור הפסק, אבל באנוס חשיבא השתיה הפסק בין שלא היה אז יכול לקרות. ועין במגן אברהם שפסיק, ודוקא אם האנס הוא מחמת שהאיש אינו ראוי בגזן שהצורך לנקיט, או שהמקום אינו ראוי בגזן שמצא שם צואה או מיינדל'ים והצורך לשהות עד שיוציאו, אבל אנס אחר, בגזן מחמת לסטים וכהאי גוונא, הוי כמו ששח בפרצון ולא חשיב הפסק לדעה זו. ודוקא בקריאת שמע ובכרוביה וכהאי גוונא, אבל בתפלה חוזר לראש אפלו באנוס אחר, וכמו שכתב לקמן בסימן קד', עין שם במשנה ברוכה סעיף קטן ט: (א) כדי לגמור. הינו מראש ועד סוף (ג) אפלו עומד בסוף: (ד) חזרו. כל זה לענין דיעבר,

* קראת סרוגין וכד'. דע ודעת המחבר (דהוא דעת הר"ף והרמב"ם) דהוא הדין בתקיעות בסימן תפסח סעיף ב, ובכרפת המזון בסימן קכג סעיף ו, וכן בהלל בסימן תכב סעיף ה, וכן במגלה בסימן תרץ סעיף ה, והוא הדין כל שאר ברכות, לבר מתפלה אם שקה באמצע כדי לגמור פלה אינו חוזר לראש אפלו היה ההפסק מחמת אנס; ובתפלה אם שקה כדי לגמור את פלה, אפלו היה ההפסק שלא מחמת אנס חוזר לראש. ודעת היש"אומרים, דהוא דעת התוספות והרא"ש, דאין לחלק בין תפלה לשאר ענינים, אלא בכל דבר אם שקה מחמת אנס חוזר לראש ולבר כרפת המזון ולא בא בדבריהם בפרוש. והתקנה הדרבי"משה בסימן תכב, דלדבר שהוא מדרבנן לבר מתפלה יש להקל ולפסק כהר"ף, שלא לחזור לראש אפלו בשקה מחמת אנס, אף הבלויש וכו"ו והלכה רבה פליגי עליו שם, עין שם. ועין במגן אברהם בסימן תכב דמצריך לחזור ולקרות הלל בלי ברכה מחמת חשיבת הדרבי"משה, ואס"פן הוא הדין במגלה יחזר לקרותה בלי ברכה. ובפריימגדים בסימן תרץ אות ז מסתפק שם לענין הכרכה, משמע דלא פשיטא לה למעשה כהמגן אברהם. ואס"פן לפי זה ככל דבר שהוא מלתא דרבנן, אי נוגע לחשיב ברכה לבשלה יש לענין אם שקה בה כדי לגמור פלה אפלו באנוס גמור אם יחזור לראש. וכן יש לענין לענין ברכת קריאת שמע שפליגי זה ואלהיה שהיא גס-כן מדרבנן, כיון שכתב הוה"י יציאת מצרים פברשת צעיות. ואס"פן מצאתי בנשמתאדם בכלה ה שסתפק לענין כל הברכות, ואס"פן לפי זה הוא הדין בברכת קריאת שמע. אף מדברי הדר"ך החיים במה שכתב לענין קריאת שמע, דין ח, משמע דבברכת קריאת שמע גס-כן הדין כמו בקריאת שמע, אף על-ידי דהוא בעצמו פסק בהלכות הלל כהמגן אברהם ויחזר לקרותה בלי ברכה; ואולי סביא לה דברכת קריאת שמע השוה רבנן לקריאת שמע. ועין במגן אברהם בסימן קכג אות יא שסתפק לענין כרפת המזון, אם שקה בה כדי לגמור פלה מחמת אנס אם חוזר לראש, מחמת הא הקלו בו גס-כן לענין מה דמבאר בסימן קפה סעיף ה, אולם לפי דברי הדר"ך החיים הנ"ל, דאפלו בברכת קריאת שמע שהיא רבנן, וגם בה בדיעבד אם מצא צואה פגגרו אינו צריך לחזור ולברך, כמבאר בחיי"אדם בכלל ג דין לג ע"ש, ואף על-פי-כן חוזר לראש, אס"פן כל-שכן בברכת המזון שהיא דאורייתא, וכן פסק בנשמתאדם כלל ה דין יג, דכשהאדם או המקום אינו ראוי יחזור לראש ע"ש. והגיה: ובאמת דברי המגן אברהם אינם מוכנים כלל, שהרי מה דנסתפקו התוספות והרא"ש לענין התפלה ומצא צואה פגגרו הוא לא דוקא לענין כרפת המזון, דהוא הדין לכל הענינים לבר מקריאת שמע ותפלה, כמבאר בדברי הפוסקים, ואף על-פי-כן ידוע שיטת התוספות והרא"ש לענין שנה כדי לגמור פלה, דאנוס סוכרים כהר"ף ודין זה רק בתפלה לבר, אלא דהוא הדין הלל ומגלה ותקיעות, אם שקה כדי לגמור פלה מחמת אנס חוזר, אס"פן ממילא הוא הדין בשאר ענינים, ואל יקשה לעיני המעיין, איך יציר אנו שהמקום אינו ראוי בכל דבר לבר מתפלה, לפי מה דמסתפק השלחן ערוך כשברך ויהיה צואה פגגרו, וסבירא דלא אמרו זה רק לתפלה; אבל זה בורכא, דשם הפונה לאחר מצא אחר-כך צואה במקומו, עד זה הם מסתפקים דאולי לא נאמר זה הדין רק לענין תפלה דגזרו ואמרו דתפלתו תועבה, וכן משמע בבלויש ושא, אבל לברי עומק כל דבר קדשה אסור ולומר במקום ששמו נקי אפלו רק ממיינדל'ים וכל-שכן מצואה. עד כאן הגה"ח. ודע עוד, דבברכת המזון דמחזירין לחזור לראש הוא אפלו בשקה בין ברכה לברכה⁶, שכן באפן זה מירי המגן אברהם שם; ואף דלענין ברכת קריאת שמע מקלין בזה במשנה ברוכה, שם שאני, דהברכות אין מעכבות זו את זו, מה שאין כן בברכת המזון כל השלשה ברכות הם חשובות כאחת, כמבאר בטור סימן קכח, כמבאר בטור סימן קכח, ונראה לי פשוט דהוא הדין בנשיאת כפים שוק בו כל זה הדין דעשה כדי לגמור פלה, ואם היה השתיה מחמת אנס חוזר לראש הכרפת-הנים; ושעור דלגמור פלה הינו עצם הכרכות השלשה מראש לסוף כלי אמירת הברכות-של-עולם ויהי רצון שאומרים הקהל, ואפשר דבמקומות שמנגינת הכהנים בעת האמירת הקהל, גם זה יש לחשוב בתוך השעור, וצריך עיון: * **בין בדבור.** עין במשנה ברוכה במה שכתבנו "אפלו שח במזיד", עין במגן אברהם בסימן קד סעיף קטן ו, דמתחלה מסתפק בזה לענין קריאת שמע או בכרוביה דאפשר לחזור לראש אפלו לא שקה כדי לגמור פלה, אמנם במסקנתו מציד שם דביעבר לא יחזור לראש, דרבינו להו שמנגינת כפיון שרב העולם אין נוהרין, משמע דבמקומות שהיו חסודים או אחר בעצמו שצדע את הדין, חשב הוי לא מירי גמור, חוזר לראש כמו בתפלה לדעתו, וכן פסק באמת בסימן קכג סעיף קטן ו, לענין כרפת המזון, עין שם. ומדברי הגר"א בשם הרמב"א בסימן קד הנ"ל סעיף ה ובסעיף ו משמע דחוזר למקום שפסק ואפלו כשפסק באמצע ברכה, וממילא הוא הדין לענין כרפת המזון, דאף שהוא דאורייתא מה חמירא מקריאת שמע? וכן באלה דבה בסימן קכג לענין כרפת המזון כהב, דדין זה דהמגן אברהם שהחמיר בשח במזיד לחזור לראש צריך עיון, על-כן לעניות דעתי קשה מאד לעשות מעשה בזה כדברי המגן אברהם; ועוד, דבתפלה גופא יש הרבה דעות בין הראשונים והאחרונים לענין שח במזיד, ומן התורה יוצא בזה בכרפת המזון וקריאת שמע כמבאר בפריימגדים, על-כן סתמתי דביעבר אין לו לחזור, ומכל מקום מהנכון דלענין פרשיות קריאת שמע יחזור עוד הפעם, אבל בכרפת המזון וכל-שכן בשאר ברכות לא יחזור בדיעבר: * **חוזר לראש.** עין במשנה ברוכה סעיף קטן ה, וטעם כל הדברים, כי לאכאיה יש להסתפק בשלשה פרטים: א. אם הדין דעשה לגמור פלה חוזר לראש הוא דוקא כששקה באמצע הפרשה או אפלו בין פרשה לפרשה; ב. אם הדין דעשה לגמור פלה הוא דוקא מקריאת שמע או אפלו אם שקה בכרכות קריאת שמע; ג. הדין דחוזר לראש, אם חוזר גס-כן לברכות, או דלמא כיון דקומא לן ברכות לן מעכבין לקריאת שמע והם

שער הציון

(ב) עין בבאור הלכה: (ג) בסימן קכג ובסימן תכב ובסימן תרץ במשנה ברוכה: (ד) אחרונים: